

ע / 2011 / 1

החלטה

1. בפנינו בקשה להארכת מועד לערעור על פסק דינו של הממונה על המשמעת (כתוארו אז), פרופ' שרון חנס.
2. פסק הדין נשוא הערעור ניתן ביום 14 אוגוסט 2011 במעמד הצדדים. לפי סעיף 61 לתקנון, יש להגיש את הערעור תוך חמישה עשר ימים מיום שנתן הממונה את פסד הדין נשוא הערעור. כידוע, לפי סעיף 10(ג) לחוק הפרשנות, ימי המנוחה נכללים במניין הימים הללו.
3. בין התאריכים 28 אוגוסט 2011 ו- 4 ספטמבר 2011 (לא כולל) היו שערי האוניברסיטה נעולים בשל חופשת הקיץ המרוכזת של עובדי האוניברסיטה. הצדדים בתיק זה הסכימו כי אין למנות ימים אלו במניין חמישה עשר הימים שקובע סעיף 61 משום שיש לראות בהם תקופה מקבילה לפגרת בתי המשפט.
4. המועד האחרון להגשת הערעור היה אם כן ה- 4 ספטמבר 2011 (לטענת המשיב) או ה-5 ספטמבר 2011 (לטענת המערער). מכל מקום, הערעור הוגש בפועל ביום 8 ספטמבר 2011. לא הוגשה במקביל בקשה להארכת מועד. מסיבות שלא הובררו די צרכן בפנינו, השתתה המזכירות בהעברת הערעור לבא כוחו של המשיב, ולכן רק ביום 30 אוקטובר 2011 הודיעה המזכירות לבא כוחו של המשיב כי הוגש ערעור. בא כוחו של המשיב הפנה את תשומת ליבו של המערער לאיחור במועד הגשת הערעור. בעקבות זאת הוגשה הבקשה להארכת מועד יום לאחר מכן, ב-31 אוקטובר 2011, כלומר, כחודשיים וחצי לאחר מתן פסק הדין, וקצת פחות מחודשיים לאחר הגשת הערעור עצמו.
5. במסגרת בקשת הארכת המועד הסביר המערער כי האיחור בהגשת הערעור נבע מהעובדה כי גם בשבועיים שבין מתן פסק הדין לחופשה המרוכזת של עובדי האוניברסיטה הוא לא היה באופן רציף באוניברסיטה בשל חופשת הקיץ של ילדיו. האיחור במועד הגשת הערעור, טען המערער, הוא מינורי והמערער סבר כי בא כוח המשיב לא יערים קשיים פרוצדורליים, בשל איחור כה קטן. כאשר באים לדון בבקשה להארכת מועד, הוא ממשיך וטוען, יש לשקול בראש ובראשונה את הסיכוי הלכאורי של הערעור וככל שסיכויי הערעור לגופו הם טובים יותר כן תגבר ההצדקה למתן אורכה. בעניין שבפנינו מדובר בערעור עקרוני העוסק בשאלה משפטית חשובה.
6. עמדתו של בא כוחו של המשיב היא כי יש לדחות את הבקשה. הדיון בתיק זה התנהל בערכאה הנמוכה במשך כשנה. לאחר מתן פסק הדין הייתה למערער אפשרות להגיש ערעור עד יום ב-4 ספטמבר 2011. לאחר מועד זה ידע המשיב כי הסתיימה תקופת הערעור ופסק הדין נהפך לחלוט. אולם, רק ביום 30 אוקטובר 2011 נודע למשיב שהערעור הוגש, ורק ביום 31 אוקטובר 2011 הוגשה בקשת הארכת המועד. לא ניתן שום הסבר מניח את הדעת על ידי המזכירות לעיכוב, וזאת גם אם אין מחלוקת כי הוא נבע מטעות בתום לב. עקרון סופיות ההליך וכיבוד הציפיות וההסתמכות של הצדדים הוא עקרון מכריע במסגרת כללי הפרוצדורה, בוודאי ככל שהדבר נוגע להליך שלפנינו שהוא בעל אופי מעין פלילי. במקרה הזה בא אינטרס ההסתמכות באופן ספציפי לידי ביטוי בעובדה כי בתחילת חודש אוגוסט ברר המשיב עם המרכז הבינתחומי הרצליה את האפשרות להירשם ללימודים שם עקב הסכנה שיורחק מהאוניברסיטה אולם, לאחר מתן פסק הדין הפסיק המשיב את הברור ואיבד את

היכולת להירשם לתוכנית שם, ומיד לאחר שהפך פסק הדין חלוט, נרשם המשיב לשנה ד' באוניברסיטה ושילם סכום נכבד בגין הרישום.

7. המשיב הפנה בהקשר זה לפסיקה לפיה בהליכים פלילים, בשל הפגיעה בנאשם, גם איחור של יום אחד שאחרי המדינה בהגשת ערעור (בשל תקלה משרדית) הוא משמעותי. רק סיבה יוצאת דופן תביא להארכת המועד, וזאת במיוחד לאחר חקיקת חוק יסוד: כבוא האדם וחירותו (ראו בש"פ 8758/01 **מדינת ישראל נ' רזינשווילי**). גם בחינת הסיכוי לכאורה לקבלת הערעור תומכת בדחייתו וזאת משום שהמערער מבקש מבית הדין להתערב בקביעות עובדתיות הנוגעות למהימנות עדותו של המשיב, וככל שהערעור עוסק בשאלה משפטית, זו הוכרעה כבר בפסקי דין קודמים של בית הדין למשמעת.

8. על טענות אלו של המשיב הגיב המערער בטעון בעל פה בפנינו בהצהירו כי אם יקבל הערעור, מתחייב המערער שלא לדרוש עונש הרחקה בפועל של המשיב, וכך לא יפגעו האינטרסים שלו וזאת משום שבמקרה שלנו, הבחינה העקרונית של הסוגיה המשפטית היא שעומדת במרכזו של הערעור ולא דינו של המשיב הספציפי.

9. לאחר הדיון הגישו הצדדים התייחסות בכתב גם לשאלת תחולת כללי המשפט הציבורי והפרטי על דיוני בית הדין. המשיב טען כי על ההליך המשמעותי באוניברסיטה חלים כללי המשפט המנהלי. אלו מגבילים את הסמכויות של בית דין זה ובכללן את הסמכות להארכת מועד אם זה לא נקבעה במפורש בתקנון המשמעת. אמנם, סעיף 57 לתקנון קובע כי "הממונה ינהל את הדיון ויקבל ראיות בדרך שתראה לו צודקת ויעילה" אולם סעיף זה, כך טען המשיב, מתייחס רק לממונה על המשמעת ולא לבית הדין לערעורים. על כך השיב המערער כי ההפרדה שמנסה המשיב לעשות בין הממונה לבין בית הדין היא מלאכותית וחסרת הגיון, שכן מדוע יהיה בית הדין לערעורים מוגבל יותר בסמכויותיו מאשר הממונה בבואו לנהל את ההליך בפניו?

10. אני סבור כי צודק המערער בהחלט בשאלת תחולת סעיף 57 על בית הדין לערעורים. כמו הממונה על המשמעת, גם לבית הדין לערעורים סמכות לנהל את דיוניו "בדרך שתראה לו צודקת ויעילה" ובהוראה זו נכללת גם הסמכות להארכת מועד. יחד עם זאת, אני סבור כי בעניין הספציפי שלפנינו יש לדחות את הבקשה להארכת מועד הערעור וזאת בשל האיחור בהגשתו ובשל האיחור בהגשת הבקשה להארכת מועד. הצדדים טענו טיעונים מעניינים בעניינים שונים הקשורים לסוגיית האיחור אולם נראה לנו כי אין כל צורך בפניה לדין הכללי בנושא זה, שכן העניין כבר נדון בהחלטותיו של בית דין זה. בערעור ע' / 2004 / 6 נדונה בקשה למחיקה על הסף של ערעור משמעת. באותו זמן קבע סעיף 68.2 לתקנון כי "המועד שנקבע לשמיעת הערעור לא יהיה מוקדם מ- 14 יום ולא יהיה מאוחר מ- 28 יום מהיום בו הוגש כתב הערעור" (הסעיף תוקן מאז כאשר הסיפא שלו נמחקה) באותו עניין היה מדובר איחור של כחודש בשמיעת הערעור. בית הדין לערעורים בענייני משמעת של האוניברסיטה דחה את בקשת המחיקה בקובעו כי "הוראות דיוניות נועדו לשרת תכליות ענייניות, הן שפחת הדין ולא אדונו". המשפט המודרני אינו משלים עם תוצאות שרירותיות, שאינן נשענות על אינטרסים ראויים. "אולם, כפי שהבהיר בית הדין הבהר היטב באותו עניין, קביעה זו נוגעת לאיחור בקביעת מועד **שמיעת** הערעור לא לאיחור **בהגשתו**. כאשר מדובר (כמו במקרה שלנו) ב-"ערעור לא הוגש במועד", קבע בית הדין באותו עניין כי, "נוצרת ציפייה סבירה של המשיב לכך שההכרעה בערכאה הראשונית סופית וכי שוב אין [הוא] חשוף לסיכון".

11. במקרה שלפנינו היה איחור בהגשת הערעור וגם איחור בהגשת הבקשה להארכת מועד, שהוגשה כאמור כחודשיים לאחר תום המועד לערעור. זהו איחור מהותי, שפגע בזכות הבסיסית של המשיב לסופיות הדיון. ההצדקות שניתנו לאיחור זה אינן הצדקות כבדות משקל הנוגעות לעניינים כמו כוח עליון. האיזון שאפשר היה, אולי, לעשות במקרים אחרים בין הדרישות הפרוצדורליות ובין אינטרס הציבורי בעשיית צדק אינו אפשרי במקרה שלפנינו.

12. נוסף עוד, למעלה מן הדרוש, וכהערת אגב בלבד, כי המערער טוען כי אלמנט נוסף בהחלטה לגבי קבלה הבקשה הוא העובדה כי לערעור זה סיכוי סביר להתקבל. במקרה שלנו מדובר בתיק שעוסק בעבירה של ניסיון להונאה. בידי המשיב בערעור זה נתפס, בשעת בחינה, חומר לימודי רב שהוסתר בין דפי פקודת מס הכנסה (שהותרה לשימוש בבחינה). לפי פסק הדין, המשיב הודה כי אכן הכין את עצמו לביצוע ההעתקה אולם בבוקר המבחן גמלה בו ההחלטה לחזור בו מתוכניתו. הוא הוציא חלק מהדפים המוסתרים אולם לא הספיק להוציא את כולם לפני תחילת הבחינה, וזאת בשל הקושי בשליפת הדפים מבין דפי פקודת מס ההכנסה. הממונה על המשמעת החליט כי "עדותו של הנקבל הייתה קוהרנטית ואמינה דיה כדי שינקר בי הספק הסביר שעדותו, אשר זכתה לחיזוק כאמור, היא עדות אמת... החומר האסור היה ברשותו בבחינה במידה רבה נגד רצונו... הפטור מאשמה כאן הינו בעיניי נגזרת של עילת הפטור עקב חרטה המצויה בדיני העונשין הכללים." קביעה זו היא נשוא הערעור. לטענת המערער הממונה שגה בכך שקבע כי הפטור מאשמת ההונאה הוא נגזרת של עילת הפטור עקב חרטה "שכן זו לא הוכחה ברמה הדרושה" וכי "חשש מגילוי או העדר כדאיות אינו יכולות להוות קרקע מוצקה לפטור". ראשית, יש להעיר כי לא ברור מפסק הדין אם אכן המניע לחרטה היה "חשש מגילוי או העדר כדאיות" כטענת המערער או שהחרטה הייתה "מחפץ נפשו בלבד" כאמור בסעיף 28. פסק הדין אינו ברור בנקודה זו. יש להוסיף עוד כי לו היה אפשר לדון בערעור היה אולי מקום לדיון מעניין בשאלה האם, כעמדת המערער, נדרש המשיב לביצוע מעשים ברורים וגלויים של חרטה (למשל, על ידי כך שיתריע ויבקש להחליף את הפקודה או שלא יכנס בכיתת המבחן בכלל). יתכן אולי היה לטעון כי אין צורך במעשים כאלו וזאת על בסיס השוואת הנוסח של סעיף 28 לחוק העונשין העוסק בפטור עקב חרטה במקרה של ניסיון לנוסח של סעיף 34 לאותו חוק העוסק בפטור עקב חרטה כאשר מדובר במשדל או במסייע. בעוד שסעיף 34 דורש כי המשדל או המסייע ימנע באופן אקטיבי את העבירה או יודיע לרשויות עליה, אין דרישה מקבילה למעשים אקטיביים מסוג זה בסעיף 28. האם מדובר כאן בכוונה מפורשת של המחוקק להבדיל בין סוגי החרטה? האם זוהי לאקונה ויש להחיל את התנאים של סעיף 34 באנלוגיה על סעיף 28? אלו שאלות נכבדות ומעניינות שלא שמענו לגביהן כל טיעון. יש להשאיר אותן בצריך עיון לאחר משום שבמקרה שלנו אין כאמור אפשרות לדון בערעור לגופו בשל הבעיות הפרצודורליות הקשורות למועד הגשתו.

13. לאור כל האמור לעיל אנו דוחים את הבקשה להארכת מועד.

ניתן היום _____, בהעדר הצדדים

טל הר-לב

פרופ' אסף לחובסקי

פרופ' צבי נאור

חברת בית הדין

אב בית הדין

חבר בית הדין